

**แนวทางการประยุกต์ใช้หลักการทรงงานของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ 9
เพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชนในชุมชนบนพื้นที่สูงบ้านปางต้นผึ้ง
ตำบลแม่พริก อำเภอแม่สรวย จังหวัดเชียงราย***

รักติบูล จันทนุพาน¹

(วันที่รับบทความ: 6 พฤษภาคม 2567; วันแก้ไขบทความ: 10 สิงหาคม 2567; วันตอบรับบทความ: 15 สิงหาคม 2567)

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาบริบทของชุมชนพื้นที่สูงบ้านปางต้นผึ้ง ตำบลแม่พริกอำเภอแม่สรวย จังหวัดเชียงราย ตามแนวคิดองค์ประกอบแหล่งท่องเที่ยว 5As 2) ประเมินความพร้อมขององค์ประกอบการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน และ 3) ประยุกต์ใช้หลักการทรงงานของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ 9 เป็นแนวทางในการพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชนในชุมชนบนพื้นที่สูงบ้านปางต้นผึ้ง ตำบลแม่พริก อำเภอแม่สรวย จังหวัดเชียงราย ศึกษาโดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยแบบผสมผสาน (Mixed Method Research) เก็บข้อมูลเชิงปริมาณโดยใช้แบบสอบถามจากประชาชนจำนวน 150 คน เก็บข้อมูลเชิงคุณภาพจากผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการพัฒนาการท่องเที่ยวของชุมชนจำนวน 37 คน เลือกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling) โดยเก็บข้อมูลจากการประชุมเชิงปฏิบัติการและ สัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง วิเคราะห์เชิงคุณภาพด้วยวิธีวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) และข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามความคิดเห็นนำมาวิเคราะห์โดยสถิติบรรยาย (Descriptive Statistics)

ผลการวิจัยพบว่า ชุมชนบนพื้นที่สูงบ้านปางต้นผึ้งมีลักษณะภูมิประเทศเป็นป่าเมี่ยงตามธรรมชาติป่ามีความชุ่มชื้นตลอดทั้งปี ทุกหลังคาเรือนประกอบอาชีพการทำเมี่ยงแบบดั้งเดิมเป็นหลัก มีประชากรอาศัยอยู่จำนวน 67 ครัวเรือน 224 คน ชุมชนต้องการพัฒนาหมู่บ้านเป็นแหล่งท่องเที่ยวเพื่อเสริมรายได้ โดยมีองค์ประกอบของแหล่งท่องเที่ยว 5As ครบทั้ง 5 ด้าน สิ่งดึงดูดใจที่โดดเด่นคือป่าเมี่ยงธรรมชาติและวิถีการทำเมี่ยงแบบดั้งเดิม มีกิจกรรมการท่องเที่ยวชุมชนแบบโฮมสเตย์ แต่มีข้อจำกัดสิ่งอำนวยความสะดวกยังไม่เพียงพอต่อการต้อนรับนักท่องเที่ยว และชุมชนขาดองค์ความรู้ และไม่มีแผนพัฒนาการท่องเที่ยวของชุมชน อย่างไรก็ตาม ระดับความพร้อมขององค์ประกอบจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนโดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.67$, S.D. = 0.684) และสามารถประยุกต์ใช้หลักการทรงงานฯ ในการพัฒนาการท่องเที่ยวของชุมชน โดยเฉพาะหลักการระเบิดจากข้างใน ซึ่งเป็นแนวทางพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชนจากการมีส่วนร่วมโดยชุมชน ที่นำไปสู่การพัฒนาชุมชนอย่างยั่งยืน

คำสำคัญ: หลักการทรงงานฯ, การพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชน, ชุมชนบนพื้นที่สูง, ป่าเมี่ยง

* งานวิจัยได้รับทุนจาก หอปรัชญารัชกาลที่ 9 มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย

¹ อาจารย์สาขาวิชาการท่องเที่ยว คณะการท่องเที่ยวและการโรงแรม มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย, E-mail: raktibul.cha@rru.ac.th

**Guideline for Applying of Principal of Works H.M. King Bhumibol Adulyadej the Great
for Community Based Tourism (CBT) Development of Highland Community
in Maephrik Sub - district at Mae Suai District in Chiang Rai Province***

Ruktibul Chantanupan¹

(Received: May 6, 2024; Revised: August 10, 2024; Accepted: August 15, 2024)

Abstract

The purposes of the research were to 1) study the context of Ban Pangtonphueng highland community, Maephrik Sub - district, Mae Suai District, Chiang Rai Province in tourism components (5As), 2) assess the potential for community - based tourism management, 3) apply the principles of works of His Majesty King Bhumibol Adulyadej the Great for community - based tourism development of Ban Pangtonphueng highland community, Maephrik Sub - district, Mae Suai District, Chiang Rai Province. The study employed a mixed method research combining qualitative and quantitative research approaches. The data was collected from 150 participants using a questionnaire and 37 participants using working group and semi - structured interviews to collect in - depth data by purposive sampling. The data collected through assessments are analyzed using descriptive statistics while data from working group and interviews are analyzed using content analysis.

The research findings indicated that the Ban Pangtonphueng community is characterized by a natural landscape of highland area dominated by Assam tea forests. These forests remained verdant year - round. Every household primarily engages in Assam tea farming as their main occupation and maintains a traditional way of life, 67 housing 224 people. The village encompasses with tourism components 5As. Especially, attraction is the richness of the forest and a traditional tea - making practices with community - based tourism activities such as homestays. However, the community faces limitations in terms of inadequate facilities for accommodating tourists and a lack of knowledge and a tourism development plan. Nevertheless, the overall potential for community - based tourism management is assessed as high ($\bar{X} = 3.67$, S.D. = 0.684). The community can apply The Principal of Works H.M. King Bhumibol Aduladej, particularly the concept of "Explosion from within," to drive community - based tourism development through community participation, leading to sustainable community development.

Keywords: The Principal of Works H.M. King Bhumibol Adulyadej, Community Based Tourism Development, Highland Community, Assam Tea

* The research received funding from king Rama 9 philosophy Hall, Chiang Rai Rajabhat University

¹ Lecturer, Tourism Program, Faculty of Tourism and Hotel, Chiang Rai Rajabhat University, E-mail: raktibul.cha@cr.ru.ac.th

ความสำคัญและปัญหาการวิจัย

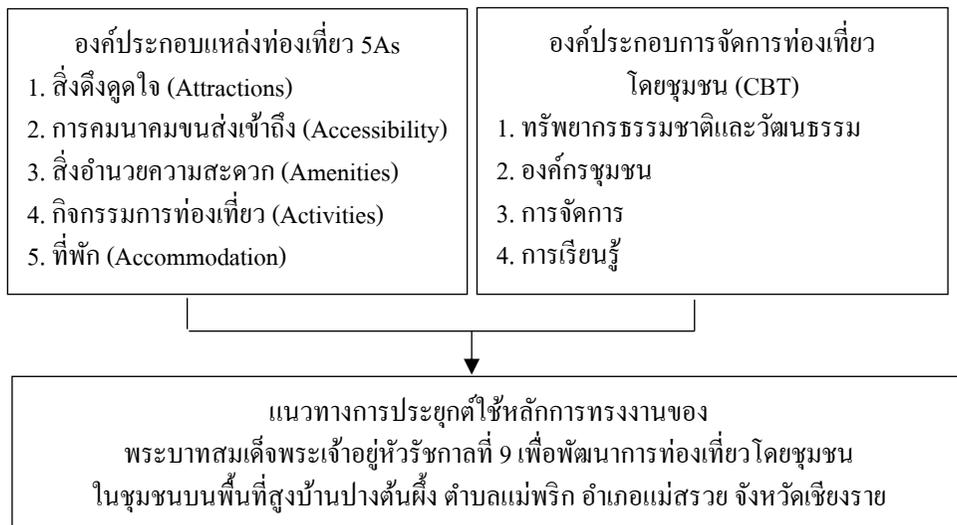
การท่องเที่ยวที่มีความสำคัญต่อการพัฒนาประเทศทั้งในด้านสังคม (Social) เป็นการสนับสนุนฟื้นฟูอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมและประเพณีของชาติ สร้างความเข้าใจอันดีระหว่างนักท่องเที่ยวและคนท้องถิ่น ด้านเศรษฐกิจ (Economics) ช่วยสร้างรายได้ให้กับประเทศในรูปแบบของเงินตราต่างประเทศ และเป็น การกระจายรายได้และสร้างอาชีพไปยังชุมชนในท้องถิ่น ด้านการเมือง (Politic) โดยที่การท่องเที่ยวเสริม ภาพลักษณ์อันดีงาม ส่งเสริมให้นานาชาติรู้จักประเทศไทยมากขึ้น (Choibamroong, 2009, p. 6) นอกจากนี้ การท่องเที่ยวยังเป็นเครื่องมือสำคัญที่ภาครัฐนำมาใช้พัฒนาประเทศในการช่วยฟื้นฟูธรรมชาติและ วัฒนธรรมท้องถิ่นเพื่อเป็นต้นทุนของทรัพยากรการท่องเที่ยวในการพัฒนาชุมชนตามรูปแบบของการท่องเที่ยว โดยชุมชน (Community - Based Tourism: CBT) นั้นช่วยรักษาทรัพยากรธรรมชาติและวัฒนธรรมของชุมชน ไว้ตกทอดถึงคนรุ่นต่อไปได้ เพราะเป็นการท่องเที่ยวที่เกิดจากความสมัครใจและร่วมมือกันของคนในชุมชน โดยการใช้ทรัพยากรทั้งทางธรรมชาติและวัฒนธรรมของชุมชน เป็นผลิตภัณฑ์ทางการท่องเที่ยวดึงดูดใจ ผู้คนเข้ามาเยี่ยมชม ทุกคนจึงช่วยกันรักษามรดกของชุมชนไว้อย่างไรก็ตามการที่จะพัฒนาพื้นที่ใดพื้นที่หนึ่ง เข้าสู่อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวจำเป็นต้องอาศัยการพิจารณาหลายขั้นตอนในการดำเนินการพัฒนาไปสู่ ความสำเร็จและยั่งยืน การพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชน (CBT) นั้นก็เช่นกันต้องมีความระมัดระวังต่อความ เสื่อมที่อาจจะเกิดขึ้นในชุมชนได้เพราะการท่องเที่ยวมีความอ่อนไหวที่ก่อผลกระทบได้ทั้งเชิงบวกและลบ

จากการสำรวจพื้นที่ภาคสนาม ชุมชนบนพื้นที่สูงบ้านปางต้นผึ้ง ตำบลแม่พริก อำเภอแม่สรวย จังหวัดเชียงราย พบว่า เป็นชุมชนที่พึ่งพาภาคการเกษตรในการเลี้ยงชีพเป็นหลัก และมีสัดส่วนรายได้ ไม่เพียงพอต่อการดำรงชีพ จากข้อจำกัดการเข้าถึงของระบบโครงสร้างพื้นฐานและสาธารณูปโภคอย่างยาวนาน และถึงแม้ว่าชุมชนจะได้รับความช่วยเหลือ สนับสนุนจากภาครัฐในการพัฒนาด้านต่าง ๆ รวมถึงด้านเศรษฐกิจ ด้วยก็ตาม แต่เป็นการสนับสนุนที่ขาดความต่อเนื่อง ทำให้ความเป็นอยู่ของชุมชนยังไม่พัฒนาเท่าที่ควร ประกอบกับการดำเนินการท่องเที่ยวของชุมชนที่ดำเนินการอยู่นั้น ยังขาดแนวทาง การดำเนินการท่องเที่ยว ที่เป็นไปตามหลักการวิชาการ เช่น การให้บริการ โฮมสเตย์ที่มีอยู่ในชุมชนยังไม่เป็นไปตามมาตรฐานการบริการ และไม่สามารถต้อนรับการท่องเที่ยวได้จริง เนื่องจากชุมชนยังขาดองค์ความรู้ด้านการท่องเที่ยว ด้วยเหตุนี้ ชุมชนจึงมีความต้องการดำเนินการท่องเที่ยวให้เกิดขึ้นอย่างเป็นรูปธรรม และเป็นไปตามหลักการ เพื่อเป็นช่องทางหนึ่งในการสร้างรายได้แก่ชุมชน

จากประเด็นปัญหาดังที่กล่าวมา ผู้วิจัยจึงจำเป็นต้องเข้าไปศึกษาเพื่อนำหลักการทำงานของ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ 9 มาเป็นแนวทางในการประยุกต์ใช้ต่อการพัฒนาการท่องเที่ยว ของชุมชนบนพื้นที่สูงบ้านปางต้นผึ้ง ตำบลแม่พริก อำเภอแม่สรวย จังหวัดเชียงราย

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาบริบทชุมชนพื้นที่สูงบ้านปางต้นฝิ่ง ตำบลแม่พริก อำเภอแม่สรวย จังหวัดเชียงราย ตามแนวคิดองค์ประกอบแหล่งท่องเที่ยว 5As
2. เพื่อประเมินความพร้อมขององค์ประกอบการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน (CBT)
3. เพื่อประยุกต์ใช้หลักการทรงงานของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ 9 เป็นแนวทางในการพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชนของชุมชนบนพื้นที่สูงบ้านปางต้นฝิ่ง ตำบลแม่พริก อำเภอแม่สรวย จังหวัดเชียงราย

กรอบแนวคิดการวิจัย

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย แนวทางการประยุกต์ใช้หลักการทรงงานของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ 9 เป็นแนวทางในการพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชนของชุมชนบนพื้นที่สูง

แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

หลักการทรงงานของพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศรมหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราชบรมนาถบพิตร คือหลักการหรือแนวทางปฏิบัติพระราชกรณียกิจต่าง ๆ ซึ่งใช้เป็นแนวทางในการทรงงานในโครงการส่วนพระองค์ โครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ โครงการหลวง โครงการในพระบรมราชานุเคราะห์ หลักการทรงงานฯ สรุปประมวลโดยสำนักงานคณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงานโครงการ อันเนื่องมาจากพระราชดำริ (Office of the Royal Development Projects Board (ORDPB), n.d.) มี 23 หลักการ ได้แก่ 1) ศึกษาข้อมูลอย่างเป็นระบบ 2) ระเบิดจากด้านใน 3) แก้ปัญหาที่จุดเล็ก 4) ทำตามลำดับขั้น 5) ภูมิสังคม 6) องค์กรรวม 7) ไม่ติดตำรา 8) ประหยัด เรียบง่ายได้ประโยชน์สูงสุด 9) ทำใ้ห่าง 10) การมีส่วนร่วม 11) ประโยชน์

เพื่อส่วนรวม 12) บริการรวมที่จุดเดียว 13) ธรรมชาติช่วยธรรมชาติ 14) ใช้ธรรมชาติปราบธรรมชาติ 15) ปลูกป่าในใจคน 16) ขาดทุนคือกำไร 17) การพึ่งพาตนเอง 18) พอลอยู่พอกิน 19) เศรษฐกิจพอเพียง 20) ซื่อสัตย์สุจริตจริงใจต่อกัน 21) ทำงานอย่างมีความสุข 22) ความเพียร และ 23) รู้รักสามัคคีองค์ประกอบของแหล่งท่องเที่ยว 5As แหล่งท่องเที่ยวที่เป็นที่สนใจแก่ผู้เดินทางมาเยี่ยมชมเยือนนั้นต้องมีองค์ประกอบของแหล่งท่องเที่ยว 5 ประการ

1. สิ่งดึงดูดใจ (Attractions) แหล่งท่องเที่ยวต้องมีสิ่งดึงดูดใจอย่างใดอย่างหนึ่งในการดึงดูดใจให้นักท่องเที่ยวเดินทางไปเยี่ยมชมเยือนสถานที่นั้น ๆ

2. การคมนาคมขนส่งเข้าถึง (Accessibility) แหล่งท่องเที่ยวต้องมีเส้นทางหรือเครือข่ายคมนาคมขนส่งที่สามารถเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวที่นั้น ตลอดจนสามารถติดต่อเชื่อมโยงกันระหว่างแหล่งท่องเที่ยวหนึ่งกับอีกแหล่งท่องเที่ยวหนึ่งที่อยู่บริเวณใกล้เคียง

3. สิ่งอำนวยความสะดวก (Amenities) แหล่งท่องเที่ยวต้องมีสิ่งอำนวยความสะดวกไว้บริการนักท่องเที่ยวที่ได้รับความสะดวกสบายและความประทับใจ เช่นร้านอาหาร ที่พักน้ํงคย ห้างน้ํา ฯลฯ

4. กิจกรรมการท่องเที่ยว (Activities) แหล่งท่องเที่ยวต้องมีกิจกรรมการท่องเที่ยวช่วยสร้างความประทับใจแก่นักท่องเที่ยว เช่น การเดินป่า การร่วมกิจกรรมกับชุมชน

5. ที่พัก (Accommodation) แหล่งท่องเที่ยวมีบริการที่พักแรมสำหรับนักท่องเที่ยวทำให้นักท่องเที่ยวอยู่ท่องเที่ยวยาวนานวันขึ้น

การท่องเที่ยวโดยชุมชน (Community based tourism: CBT) ได้รับการยอมรับว่าเป็นเครื่องมือในการพัฒนาคนและพัฒนาชุมชน ทั้งในด้านส่งเสริมคุณภาพชีวิตและพัฒนาเศรษฐกิจชุมชน สร้างการมีส่วนร่วมของคนในชุมชนในการทำงานร่วมกัน ตั้งแต่ผู้อาวุโส ผู้นำ ผู้หญิง ผู้ชายและเยาวชนให้เข้ามามีส่วนร่วมทุกภาคส่วนสร้างความภาคภูมิใจให้คนในชุมชน และยังเป็นเครื่องมือในการฟื้นฟูวัฒนธรรมให้สืบทอดเผยแพร่ สร้างการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างเจ้าของบ้านกับผู้มาเยือน รายได้จากการท่องเที่ยวได้มีส่วนในการพัฒนาชุมชน (Suansri and Yeejorhor, 2013) การพัฒนาการท่องเที่ยวของชุมชนให้ประสบความสำเร็จนั้นจำเป็นอย่างยิ่งที่ชุมชนต้องจัดการการท่องเที่ยวให้เกิดขึ้นด้วยความร่วมมือของคนในชุมชนเอง องค์ประกอบของการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนมี 4 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านทรัพยากรธรรมชาติและวัฒนธรรม 2) ด้านองค์กรชุมชน 3) ด้านการจัดการ และ 4) ด้านการเรียนรู้ (Suansri, 2003, p. 15)

วิธีดำเนินงานวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบผสมผสาน (Mixed method research) ชนิด Convergent Parallel Design โดยใช้การวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ร่วมกับการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) ผสมผสานข้อมูลการวิจัยในผลของการวิจัย ในการศึกษาผู้วิจัยได้ทบทวนวรรณกรรม โดยศึกษาข้อมูล

จากเอกสารทางวิชาการต่าง ๆ จากห้องสมุด และเว็บไซต์ รวมถึงข้อมูลจากหอปรัชญารัชกาลที่ 9 และผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง มีรายละเอียดการศึกษาตามวัตถุประสงค์การวิจัย ดังนี้

วัตถุประสงค์ 1 ศึกษาบริบทของชุมชนพื้นที่สูงบ้านปางต้นฝิ่ง ตามแนวคิดองค์ประกอบแหล่งท่องเที่ยว 5As ใช้การวิจัยเชิงคุณภาพ กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ประชาชนและภาคีในพื้นที่ กำหนดเกณฑ์คัดเลือกเป็นผู้ที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวของชุมชนอย่างน้อย 3 ปี จำนวน 24 คน เลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง ผู้วิจัยเก็บข้อมูลภาคสนาม โดยการสำรวจ สัมภาษณ์ เข้าพักค้างคืน โฮมสเตย์ในชุมชน และทดลองเดินป่าจัดเวทีชุมชนเพื่อวิเคราะห์องค์ประกอบแหล่งท่องเที่ยว 5As ด้วยเครื่องมือ SWOT Analysis ผู้วิจัยเป็นผู้ดำเนินรายการประชุม นำข้อมูลมารวบรวมจัดเป็นหมวดหมู่ นำเสนอแบบพรรณนา

วัตถุประสงค์ 2 ประเมินความพร้อมขององค์ประกอบการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน ใช้การวิจัยเชิงปริมาณ เก็บข้อมูลด้วยแบบสอบถาม (Questionnaire) แบบมาตราส่วนประมาณค่า โดยใช้มาตรวัดแบบลิเคิร์ต 5 ระดับ (5 - Point Likert Scale) กับประชาชนที่อาศัยอยู่ในบ้านปางต้นฝิ่งจำนวน 224 คน อาศัยอยู่ในหมู่บ้านจริง 163 คน กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตรของยามานะ (Yamane, 1970) กำหนดระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 สัดส่วนความคลาดเคลื่อนเท่ากับ 0.05 ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 113 คน และนักท่องเที่ยว จำนวน 37 คน รวมทั้งสิ้น 150 คน เลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง การวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป โดยวิธีประมวลผลด้วยสถิติเชิงพรรณนา (Descriptive)

วัตถุประสงค์ 3 ประยุกต์ใช้หลักการทรงงานของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ 9 เป็นแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชนของชุมชนบนพื้นที่สูงบ้านปางต้นฝิ่ง ใช้การวิจัยเชิงคุณภาพโดยการสัมภาษณ์ ใช้แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง (Semi - structural interview) เลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง จากกลุ่มตัวอย่าง 13 คน วิเคราะห์ข้อมูล โดยนำข้อมูลเรียบเรียง จัดกลุ่มวิเคราะห์ สังเคราะห์ นำเสนอในรูปแบบการพรรณนา

การตรวจสอบคุณภาพของแบบสอบถามใช้การหาความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) โดยการพิจารณาจากผู้เชี่ยวชาญ 3 คน เพื่อหาดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับจุดประสงค์ (Index of Item Objective Congruence: IOC) ซึ่งค่า IOC จะต้องมากกว่าหรือเท่ากับ 0.5 และนำข้อคำถามไปทดลองใช้ (Try Out) กับกลุ่มที่มีลักษณะคล้ายกลุ่มตัวอย่างจำนวน 30 คน และนำมาแก้ไขปรับปรุงเป็นฉบับสมบูรณ์ และนำไปใช้กับกลุ่มตัวอย่างต่อไป

สรุปผลการวิจัย

1. บริบทของชุมชนพื้นที่สูงบ้านปางต้นฝิ่ง มีลักษณะภูมิประเทศรายล้อมด้วยป่าธรรมชาติ และป่าเมี่ยง มีประชากรอาศัยอยู่ จำนวน 67 ครัวเรือน 224 คน ทุกครัวเรือนประกอบอาชีพการทำเมี่ยง และหาผลผลิตจากป่าเสริมรายได้ มีการรวมกลุ่มอาชีพเพื่อช่วยเหลือกัน มีระบบสังคมแบบเครือญาติ เคารพในกติกามุ่บ้าน โดยเฉพาะการรักษาป่าต้นน้ำที่ชุมชนร่วมกันตั้งกฎเกณฑ์การปฏิบัติอย่างชัดเจน ชุมชน

มีความปลอดภัยสูงเนื่องจากชุมชนรู้จักกันอย่างทั่วถึง ชุมชนมีองค์ประกอบของแหล่งท่องเที่ยว 5As ครบทุกองค์ประกอบ โดยสามารถสรุปได้ ดังนี้

ด้านจุดแข็ง และจุดอ่อน พบว่า ชุมชนมีต้นทุนทรัพยากรการท่องเที่ยวทั้งทางธรรมชาติและวัฒนธรรม เป็นสิ่งโดดเด่นของชุมชน โดยมีทำเลที่ตั้งอยู่กลางหุบเขา รายล้อมด้วยป่าธรรมชาติ ป่าเมี่ยง ลำธาร ไหล อากาศเย็นตลอดทั้งปี มีวิถีทำกินด้วยการผลิตเมี่ยงแบบดั้งเดิม และความเป็นมิตรไมตรีที่ดี ในการต้อนรับนักท่องเที่ยว ชุมชนขาดความหลากหลายของกิจกรรมท่องเที่ยว ขาดการนำการนำวิถีชีวิต ชุมชน และวัฒนธรรมของตนมาเป็นกิจกรรมท่องเที่ยว โฮมสเตย์ จำนวน 6 หลัง ยังไม่ได้รับการตรวจรับรอง มาตรฐานที่พักโฮมสเตย์ เส้นทางเข้าถึงบางช่วงเป็นถนนดินลูกรังและขรุขระ และขาดสิ่งอำนวยความสะดวก การท่องเที่ยว เช่น ร้านอาหาร ร้านจำหน่ายของที่ระลึก และที่พักนั่งพักคอย

ด้านโอกาส และอุปสรรค พบว่า การส่งเสริมการท่องเที่ยวเพื่อสร้างเศรษฐกิจฐานรากของ ภาครัฐช่วยกระตุ้นให้ชุมชนหันมาสนใจการพัฒนาการท่องเที่ยวของตน และกับกระแสความต้องการของ นักท่องเที่ยวที่สนใจการท่องเที่ยวเชิงธรรมชาติ สัมผัสวิถีวัฒนธรรมชุมชนมีมากขึ้น แต่ชุมชนยังขาดความรู้ ด้านการจัดการท่องเที่ยว และหน่วยงานที่เข้ามาให้การสนับสนุนการพัฒนาชุมชนขาดความต่อเนื่อง

2. ผลการประเมินความพร้อมขององค์ประกอบการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน (CBT) ชุมชน บนพื้นที่สูงบ้านปางต้นฝิ่ง จากผลการวิจัยสามารถสรุปเป็นตารางได้ ดังนี้

ตารางที่ 1 ผลการประเมินความพร้อมขององค์ประกอบการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน (CBT) โดยรวม

ความพร้อมองค์ประกอบการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน (CBT)	ระดับ (n = 150)		
	\bar{x}	S.D.	แปลผล
ด้านทรัพยากรธรรมชาติและวัฒนธรรม	3.99	0.756	มาก
ด้านองค์กรชุมชน	3.86	0.733	มาก
ด้านการเรียนรู้	3.78	0.732	มาก
ด้านการจัดการ	3.07	0.516	ปานกลาง
รวม	3.67	0.684	มาก

จากตารางที่ 1 พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการประเมินความพร้อมของ องค์ประกอบการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน (CBT) ชุมชนบนพื้นที่สูงบ้านปางต้นฝิ่ง โดยรวมอยู่ใน ระดับมาก ($\bar{x} = 3.67$, S.D. = 0.684) เมื่อเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 3 ลำดับ พบว่า ด้านทรัพยากร ธรรมชาติและวัฒนธรรมมีความพร้อมในระดับมาก ($\bar{x} = 3.99$, S.D. = 0.756) ด้านองค์กรชุมชนมีความพร้อม ในระดับมาก ($\bar{x} = 3.86$, S.D. = 0.733) ด้านการเรียนรู้มีความพร้อมในระดับมาก ($\bar{x} = 3.78$, S.D. = 0.732) ส่วนด้านการจัดการมีความพร้อมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x} = 3.07$, S.D. = 0.516)

3. การประยุกต์ใช้หลักการทรงงานฯ จากผลการวิจัยสามารถสรุปเป็นตารางได้ ดังนี้

ตารางที่ 2 แนวทางการประยุกต์ใช้หลักการทรงงานฯ เพื่อการพัฒนาชุมชนบนพื้นที่สูงบ้านปางต้นผึ้ง ตำบลแม่พริก อำเภอแม่สรวย จังหวัดเชียงราย ให้เป็นการท่องเที่ยวโดยชุมชน (CBT)

องค์ประกอบการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน (CBT)	ประเด็นการพัฒนา	ประยุกต์ใช้หลักการทรงงานฯ	แนวทางปฏิบัติ
ด้านทรัพยากรธรรมชาติและวัฒนธรรม	ใช้วิธีการผลิตที่พึ่งพาและใช้ทรัพยากรอย่างยั่งยืน	หลักใช้ธรรมชาติช่วยธรรมชาติ เข้าใจปัญหา รักษาสมดุลด้วยธรรมชาติ	รักษาต้นไม้ใหญ่ ให้เกิดร่มเงา การรับแสงแดดที่พอดีต่อการเจริญเติบโตของต้นไม้ยิ่งต่อเนื่อง ปล่อยให้พืชเล็กและหญ้าคลุมหน้าดินรักษาความชื้น
	มีวัฒนธรรมที่เป็นเอกลักษณ์เฉพาะถิ่น	หลักภูมิสังคม คำนึงถึงสภาพสังคมวิทยาและวัฒนธรรม ประเพณีของพื้นที่	ต้อนรับผู้มาเยือนแบบวัฒนธรรม ล้านนาทุกครั้งโดยใช้เมี่ยงจัดในสำหรับอาหารว่างหรือของกินหลังมืออาหาร
ด้านองค์กรชุมชน	ชุมชนมีระบบสังคมที่เข้าใจกัน	หลักกระเปิดจากข้างใน สร้างความพร้อมให้ชุมชนก่อนเริ่มการพัฒนา	เพิ่มองค์ความรู้ทั้งทฤษฎีและปฏิบัติ แก่ชุมชนด้วยการอบรม และให้เรียนรู้ควบคู่กับปฏิบัติ
	ชุมชนมีส่วนร่วมในการพัฒนา	หลักการมีส่วนร่วม ใช้หลักประชาธิปไตยให้ชุมชนได้มีส่วนร่วมอย่างใดอย่างหนึ่ง	จัดประชุมร่วมแสดงความคิดเห็น การจัดทำแผนพัฒนาการท่องเที่ยวชุมชน
ด้านการเรียนรู้	กิจกรรมท่องเที่ยวสร้างการเรียนรู้ และเข้าใจความแตกต่างของวิถีชีวิตและวัฒนธรรม	หลักภูมิสังคม ใส่ใจต้นแบบพื้นที่ ประเพณีและผู้คนเป็นหลักในการพัฒนา	นำเอาวิถีทำกินและเอกลักษณ์ที่มีอยู่ มาสร้างสรรค์เป็นกิจกรรมเรียนรู้ และเข้าใจวิถีชุมชน เช่น วิถีชาวมะเข็ญ การเดินป่า หรือการเลี้ยงผึ้ง ไก่
	จิตสำนึกการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและวัฒนธรรมของชุมชนและผู้มาเยือน	หลักปลูกป่าในใจคน ใช้หลักปลูกจิตสำนึกรักป่าในใจคนร่วมกันกับนักท่องเที่ยว	เชิญชวนนักท่องเที่ยวร่วมกิจกรรม รักษาป่าต้นน้ำผ่านพิธีกรรมการเลี้ยงผีขุนน้ำ และการสร้างฝายแม้ว โดยจัดอย่างต่อเนื่อง

ตารางที่ 2 (ต่อ)

องค์ประกอบการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน (CBT)	ประเด็นการพัฒนา	ประยุกต์ใช้หลักการทรงงานฯ	แนวทางปฏิบัติ
ด้านการจัดการ	มี กฎ กติกาในการจัดการสิ่งแวดล้อม วัฒนธรรม และการท่องเที่ยว	หลักประโยชน์เพื่อส่วนรวม มุ่งให้เกิดประโยชน์ของคนส่วนใหญ่โดยตนเองเกิดผลประโยชน์ได้ร่วมด้วย และชุมชนเกิดความสงบ	เข้มงวดในการปฏิบัติตามกฎเกณฑ์ของชุมชนในการใช้ประโยชน์จากป่าร่วมกัน และบอกกล่าวให้ผู้มาเยือนทราบเกี่ยวกับข้อควรทำและไม่ควรทำเมื่อเข้ามาในชุมชน
มีองค์กรเชื่อมโยงการท่องเที่ยวกับการพัฒนาชุมชนโดยรวม	หลักทำให้ง่าย Simplicity คิดค้นวิธีการพัฒนาให้ดำเนินไปโดยง่ายสอดคล้องกับระบบนิเวศชุมชนโดยรวม		จัดตั้งกลุ่มท่องเที่ยวบ้านร่องเพื่อทดลองสร้างผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยวจากทรัพยากรที่มีอยู่ในชุมชนโดยไม่ต้องลงทุนเพิ่ม
มีการกระจายผลประโยชน์ที่เป็นธรรม	หลักแก้ปัญหาที่จุดเล็ก คิด Macro เริ่ม Micro ใช้การแก้ไขเฉพาะหน้าที่คนส่วนใหญ่มองข้าม		ใส่ใจการกระจายรายได้โดยแบ่งการบริการให้บ้านที่พักโฮมสเตย์ บริการห้องพักรับ และอาหารเช้า ส่วนบ้านอื่น ๆ บริการอาหารมือเที่ยงและมือเย็น

จากตารางที่ 2 สามารถสรุปอธิบายได้ ดังนี้

1) ประยุกต์ใช้หลักการทรงงานฯ ใช้ธรรมชาติช่วยธรรมชาติ กับการพัฒนาด้านทรัพยากรธรรมชาติ ด้วยการรักษาต้นไม้ใหญ่ให้เกื้อกูลต่อการเจริญเติบโตของต้นไม้ยังอย่างเป็นธรรมชาติโดยไม่ใช้สารเคมี

“ชาวเมี่ยงต้องรักษาต้นไม้ใหญ่ไม่ให้ล้มตาย เพื่อให้ความชุ่มชื้น ให้ร่มเงารักษาความพอดีแก่ต้นไม้เมี่ยง จะโดนต้นไม้บดบังแสงสว่างมากไปก็ไม่ได้อะ และจะโดนแสงแดดมากเกินไปก็ไม่ได้อะ”

(ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ 1, 4 และ 7, สิงหาคม 2563)

2) ประยุกต์ใช้หลักการทรงงานฯ ภูมิสังคม กับการพัฒนา

2.1) ด้านวัฒนธรรม ด้วยการต้อนรับผู้มาเยือนแบบวัฒนธรรมล้านนาทุกครั้งโดยใช้เมี่ยงมาจัดในสำหรับอาหารว่างหรือของกินหลังมื้ออาหาร

“เขามาเราได้แต่เอาเมี่ยงต้อนรับให้เขาได้ชิม บางคนก็ชอบ บางคนก็ไม่ชอบ (ยิ้ม)”

(ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ 3, สิงหาคม 2563)

2.2) ด้านการเรียนรู้ ด้วยการนำเอาวิถีชาวเมียง การเดินป่า หรือการเลี้ยงผึ้งโก้น (ผึ้งเข้ร้าง) มาสร้างสรรค์เป็นกิจกรรมให้นักท่องเที่ยวได้เรียนรู้ และเข้าใจวิถีชุมชน

“เขาก็ชอบถามเรื่องทำเมียงเราก็งี้ยังไม่ได้ให้เขาได้ลองอย่างจริงจัง ถ้าคนชอบเที่ยวป่า เราก็จะพาเขาไปเดิน มันมีหลายทางเดิน เราให้เขามาดูผึ้งเข้ร้าง (ผึ้งเข้ร้าง) มันเป็นธรรมชาติ”

(ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ 3, 1, และ 5 สิงหาคม 2563)

3) ประยุกต์ใช้หลักการทรงงานฯ ระเบิดจากข้างใน กับการพัฒนาด้านองค์กรชุมชนด้วยการเพิ่มองค์ความรู้ให้พร้อมต่อการพัฒนา โดยการอบรมเรียนรู้การดำเนินการท่องเที่ยวควบคู่กับปฏิบัติจริง

“ก็อยากทำแบบค่อยๆ ไปเพราะเราไม่พร้อม บางคนเขาไม่เห็นแนวทาง เขาก็ยังไม่เห็นความสำคัญ สถานที่ไม่พร้อม อาหารไม่ถูกปากเขา การพูดจาไม่เข้าแขก ยังไม่มีการอบรมอะไร”

(ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ 1 และ 6, สิงหาคม 2563)

4) ประยุกต์ใช้หลักการทรงงานฯ การมีส่วนร่วม กับการพัฒนาด้านองค์กรชุมชนด้วยการจัดประชุมร่วมแสดงความคิดเห็นการจัดทำแผนพัฒนาการท่องเที่ยวของชุมชนร่วมกัน

“เราต้องประชุมรวมกันตั้งข้อถูกขึ้นมา ต้องเชื่อตามนั้น มีแนวทางมาเราก็ทำได้”

(ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ 1, สิงหาคม 2563)

5) ประยุกต์ใช้หลักการทรงงานฯ ปลูกป่าในใจคน กับการพัฒนาด้านการเรียนรู้ด้วยการเชิญชวนนักท่องเที่ยวร่วมกิจกรรมรักษาป่าต้นน้ำผ่านกิจกรรมของชุมชนโดยจัดขึ้นอย่างต่อเนื่อง

“เลี้ยงผึ้งขุนน้ำเราจะจัดทุกปี คนในหมู่บ้าน ไปร่วมกันหมด นักท่องเที่ยวมาเขาก็ชอบ”

(ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ 6, สิงหาคม 2563)

6) การประยุกต์ใช้หลักการทรงงานฯ ประโยชน์เพื่อส่วนรวม กับการพัฒนาด้านการจัดการด้วยการเข้มงวดในการปฏิบัติตามกฎเกณฑ์ของชุมชนในการใช้ประโยชน์จากป่าร่วมกัน

“ใครลัก (แอบ) ตัดไม้เนื้อใหญ่เลย เราต้องเอาตามกฎเราว่า เรามีกฎของเรายู่”

(ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ 4, สิงหาคม 2563)

7) การประยุกต์ใช้หลักการทรงงานฯ ทำให้ง่าย Simplicity กับการพัฒนาด้านการจัดการด้วยการจัดตั้งกลุ่มท่องเที่ยวনার่อง นำทรัพยากรที่มีอยู่ในชุมชนมาเป็นสินค้าการท่องเที่ยวโดยไม่ต้องลงทุนเพิ่ม

“คือถ้าเราทำจะมีรายได้เข้ามา มันจะมีคนเข้ามา เราต้องจัดกลุ่มมีคนนำร่องทำท่องเที่ยว”

(ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ 1, สิงหาคม 2563)

8) การประยุกต์ใช้หลักการทรงงานฯ แก้ปัญหาที่จุดเล็ก คิด Macro เริ่ม Micro กับการพัฒนาด้านการจัดการด้วยการจัดสรรการให้บริการกระจายให้ได้มากที่สุด

“อยากให้มียายได้ทั่วถึงกันให้ชาวบ้านรู้ว่าทำแบบนี้แล้วได้เงิน คนที่เป็นโฮมสเตย์อยู่แล้วเขาได้เงินค่าที่พักและอาหารเช้า แต่ว่าอาหารเที่ยงก็อยากให้เขาไปกินที่บ้านอื่น ให้เขามีรายได้บ้าง”

(ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ 3, สิงหาคม 2563)

อภิปรายผลการวิจัย

1. ชุมชนบนพื้นที่สูงบ้านปางต้นฝิ่ง มืองค์ประกอบของแหล่งท่องเที่ยว 5As ครบทั้ง 5 องค์ประกอบ โดยเฉพาะอย่างยิ่งองค์ประกอบด้านสิ่งดึงดูดใจเป็นทำเลที่ตั้งอยู่ท่ามกลางภูเขา ภูมิทัศน์ป่าสวยงาม อากาศเย็นตลอดทั้งปี ความอุดมสมบูรณ์ของป่าเป็นปัจจัยสำคัญให้ต้นเมี่ยงเจริญเติบโตและเลี้ยงชีพชุมชน และวิถีชีวิตการทำเมี่ยงเป็นวัฒนธรรมที่เป็นเอกลักษณ์ของชุมชน สอดคล้องกับการศึกษาของ (Raepet and Boonsayan, 2021, pp. 1 - 13) พบว่าองค์ประกอบที่ก่อให้เกิดการเข้าพักเป็นปัจจัยแรกที่ภาครัฐและชุมชนให้ความสำคัญคือมีทำเลที่ตั้งเป็นทุนสำคัญของชุมชนในการเกิดการท่องเที่ยวของหมู่บ้าน เมื่อพิจารณาด้านกายภาพของชุมชนบ้านปางต้นฝิ่งและบ้านแม่กำปองจะเห็นได้ว่ามีลักษณะภูมิประเทศและมีวิถีชีวิตการทำเมี่ยงเป็นทุนทรัพยากรทางธรรมชาติและวัฒนธรรมแบบเดียวกันเป็นสิ่งดึงดูดใจการท่องเที่ยว ซึ่งเป็นไปตามแนวคิดองค์ประกอบของแหล่งท่องเที่ยวของ (Jittangwattana, 2005, p. 50) ที่ว่าแหล่งท่องเที่ยวต้องมีสิ่งดึงดูดใจทางการท่องเที่ยวอย่างใดอย่างหนึ่งเป็นปัจจัยสำคัญที่สุดในการดึงดูดใจให้นักท่องเที่ยวเดินทางไปเยี่ยมชมสถานทีนั้น ๆ แต่ชุมชนบนพื้นที่สูงบ้านปางฝิ่ง จำเป็นต้องมีการจัดการและการวางแผน ที่ดีตั้งแต่เริ่มต้นการพัฒนา เพื่อป้องกันการเข้ามาของทุนนิยมที่จะเข้ามาพร้อมกับความนิยมของการท่องเที่ยว ซึ่งอาจจะทำให้ชุมชนสูญเสียทรัพยากรธรรมชาติและวิถีชุมชนเปลี่ยนแปลง

2. ความพร้อมในการจัดการการท่องเที่ยวของชุมชน (CBT) ของชุมชนบนพื้นที่สูงบ้านปางต้นฝิ่ง โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก แต่ด้านการจัดการมีความพร้อมอยู่ในระดับปานกลาง ทั้งนี้จากผลการศึกษาชี้ชัดว่าชุมชนขาดศักยภาพการจัดการการท่องเที่ยว เห็นได้จากชุมชนขาดทิศทางการพัฒนาการท่องเที่ยว ขาดแผนการพัฒนาชุมชน ชุมชนได้รับแนวคิดด้านการท่องเที่ยวจากหน่วยงานภายนอกที่เข้ามามีบทบาทช่วยเหลือ สนับสนุนในด้านต่าง ๆ ของชุมชนเป็นเฉพาะเรื่อง ซึ่งยังมีได้มีการทำประชาคมจากชุมชนอย่างชัดเจน ก่อนที่ชุมชนจะเข้าสู่ขั้นตอนการพัฒนาชุมชนการท่องเที่ยว สอดคล้องกับการศึกษาของ (Thongma and Trakansiriwanich, 2011, p.111) ที่พบว่า ชุมชนบ้านต้นสำน จังหวัดเชียงใหม่ ขาดนโยบายจากผู้บริหารของ อบต. หรือผู้ที่ให้การสนับสนุนงบประมาณสำหรับการส่งเสริมหรือพัฒนาการท่องเที่ยวของชุมชนที่ชัดเจนและเป็นรูปธรรม ซึ่งหน่วยงานรัฐและรัฐเอกชนเพียงแต่นำคนเข้ามาชมภายในพื้นที่เป็นบางครั้งในช่วงเทศกาลปีใหม่หรือมาชมการทอผ้าของกลุ่มแม่บ้านปกากะญอเท่านั้น ทำให้ชุมชนขาดศักยภาพในการบริหารจัดการ

3. การประยุกต์ใช้หลักการทรงงานของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ 9 ในการพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชนของชุมชนบนพื้นที่สูงบ้านปางต้นฝิ่ง จากผลการวิจัยจะเห็นได้อย่างชัดเจนว่าการพัฒนาการท่องเที่ยวของชุมชนนั้นต้องเกิดจากความเข้มแข็งภายใน โดยความร่วมมือของชุมชนเป็นประการสำคัญ หลักการทรงงานฯ ที่ชุมชนสามารถนำมาประยุกต์ใช้สอดคล้องกับการพัฒนาการท่องเที่ยวของชุมชนที่สร้างความเข้มแข็งและสร้างความร่วมมือ ประกอบด้วย หลักระเบิดจากข้างใน เป็นการสร้าง

แรงผลักดันจากภายในชุมชน ประยุกต์ใช้กับการสร้างความพร้อมให้ชุมชนมีความเข้มแข็งก่อเกิดความร่วมมือเป็นกลุ่มก้อนในทุกขั้นตอนของการพัฒนาก่อนที่จะให้ความเจริญหรือนักท่องเที่ยวจากข้างนอกเข้าไปหาชุมชน จากผลการศึกษาพบว่า ชุมชนต้องการพัฒนาการท่องเที่ยวแต่ขาดความรู้ความเข้าใจในการดำเนินงานท่องเที่ยว ดังนั้นจึงจำเป็นต้องสร้างองค์ความรู้การท่องเที่ยวแก่ชุมชนให้มีความพร้อมเสียก่อนเพื่อหนุนเสริมความต้องการของชุมชนให้เข้าสู่กระบวนการพัฒนาการท่องเที่ยวโดยลำดับได้ สอดคล้องกับงานวิจัยของ (Tungseng, 2021, pp. 183 - 193) ที่พบว่า แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้เชื่อมโยงมาตรฐานการท่องเที่ยวที่จำเป็นต้องพัฒนาชุมชนให้มีความพร้อมให้เกิดความรู้ ความเข้าใจในการดำเนินการและการท่องเที่ยวโดยชุมชนสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน หลักการมีส่วนร่วม เป็นการเปิดโอกาสให้ชุมชนได้มีพื้นที่แลกเปลี่ยนความคิดเห็นอย่างฉลาด จากที่ ชุมชนยังไม่ได้เริ่มหรือเพื่อจัดทำแผนพัฒนาการท่องเที่ยว ดังนั้นในประเด็นนี้ชุมชนต้องสร้างเวทีประชาพิจารณ์หาฉันทามติ ให้ชุมชนมีการตัดสินใจร่วมกันในการวางเป้าหมายการท่องเที่ยวของชุมชน สอดคล้องกับงานวิจัยของ (Uthienwichianpanya and Anantatanachai, 2018, pp 25 - 35) ที่พบว่าบทบาทการมีส่วนร่วมของชุมชนกับการพัฒนาการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมที่ยั่งยืนของจังหวัดนครพนมมีไม่มากเนื่องจากต่างคนต่างคิดต่างคนต่างทำ การพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชนนั้นจำเป็นต้องให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการพัฒนา ซึ่งอาจจะเป็นขั้นตอนใดขั้นตอนหนึ่งก็ได้ สอดคล้องกับงานวิจัยของ (Thongma and Trakansiriwanich, 2011, pp. 4) ที่พบว่าในการพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชนนั้นต้องมีความร่วมมือของพหุภาคีของผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสียทุกระดับ ทั้งภายในและภายนอกชุมชน หลักปลูกป่าในใจคน เป็นการปลูกจิตสำนึกกรักป่าให้เกิดขึ้นในใจคนประยุกต์ใช้ด้านการเรียนรู้โดยใช้หลักปลูกจิตสำนึกกรักป่าในใจคนร่วมกับนักท่องเที่ยว โดยการให้นักท่องเที่ยวเข้าร่วมกิจกรรมประจำปีกับชุมชน เช่น ประเพณีเลี้ยงผีต้นน้ำ ปลูกป่า และสร้างฝายแม้วอย่างต่อเนื่อง ช่วยให้ป่าคงความสมบูรณ์ สอดคล้องกับงานวิจัยของ (Silapat, 2008, pp. 69 - 73) ที่ศึกษาโครงการปลูกป่าในใจคนพบว่า การปลูกป่ามีส่วนช่วยแก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อม ปัญหาเศรษฐกิจ และปัญหาสังคมให้กับคนในภาคเกษตร ซึ่งสอดคล้องกับบริบทของชุมชนที่ประกอบอาชีพหลักจากภาคการเกษตร หลักประโยชน์เพื่อส่วนรวม เป็นการมุ่งประโยชน์ของคนส่วนใหญ่เป็นหลัก ประยุกต์ใช้ด้านการจัดการ ชุมชนมีการจัดการปกป้องป่าเพื่อผลประโยชน์ของทุกคนในชุมชนด้วยการใช้กฎเกณฑ์ที่ร่วมกันกำหนดขึ้นควบคุมการใช้ประโยชน์จากป่า ซึ่งมีบทลงโทษที่ชัดเจน และเป็นที่ยอมรับในชุมชนทุกคน สอดคล้องกับงานวิจัยของ (Sutum, 2019, pp. 139 - 172) พบว่า รูปแบบในการจัดการทรัพยากรป่าต้นน้ำน้ำราด - คลองมะเลาะ ได้แก่ การจัดตั้งเครือข่ายอนุรักษ์ฟื้นฟูป่า โดยทุกฝ่ายร่วมกันกำหนดกฎระเบียบการอนุรักษ์รวม 11 ข้อ โดยกำหนดข้อปฏิบัติและบทลงโทษไว้อย่างชัดเจน สอดคล้องกับงานวิจัยของ (Kalapukdee, 2021, pp. 1 - 27) ศึกษาแนวทางการจัดการทรัพยากรป่าชุมชนอย่างยั่งยืนในเขตพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือพบว่า การจัดการทรัพยากรป่าชุมชนที่สามารถจัดการได้อย่างยั่งยืนต้องคำนึงถึงการได้ประโยชน์ที่สมดุลกันระหว่างป่ากับชุมชนโดยการจัดตั้งคณะกรรมการบริหารจัดการป่าชุมชน หลักทำให้ง่าย Simplicity เป็นการทำเรื่องยากให้เป็นเรื่องง่าย ใส่ใจ

ระบบนิเวศ ประยุกต์ใช้ด้านการจัดการ จากความต้องการของชุมชนที่จะให้มีการตั้งกลุ่มท่องเที่ยวขึ้น เพื่อเป็นตัวอย่างที่มาของรายได้เสริม ในประเด็นนี้ชุมชนสามารถเริ่มต้นอย่างง่ายด้วยการดำเนินการท่องเที่ยว จากสิ่งที่มีอยู่แล้ว โดยตั้งกลุ่มนำร่องจากคนในชุมชนเอง และใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ในชุมชนเป็นผลิตภัณฑ์ การท่องเที่ยวโดยไม่ต้องลงทุนใดเพิ่ม สอดคล้องกับงานวิจัยของ (Wongrod, 2016, pp. 26 - 44) ศึกษากรณี ชุมชนวัฒนธรรมไททรงดำบ้านหนองเนิน ที่พบว่าการพัฒนาแนวทางการจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม มีหลายประการ รวมถึงนำร่องการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ซึ่งกลุ่มนำร่องที่ชุมชนจัดตั้งขึ้นมาเป็นผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในชุมชนเองจะสามารถช่วยยกระดับการท่องเที่ยวขึ้นมาได้ และหลักการทรงงานฯ ที่ชุมชน สามารถนำมาประยุกต์ใช้สอดคล้องกับบริบทของชุมชนประกอบด้วย หลักใช้ธรรมชาติช่วยธรรมชาติ เป็นการเข้าใจปัญหาธรรมชาติ รักษาสมดุลด้วยธรรมชาติ ประยุกต์ใช้กับการรักษาสมดุลของป่าเมี่ยง ด้วยวิถีธรรมชาติ โดยการรักษาต้นไม้ใหญ่เกือกคู่ต้นไม้อเล็ก ซึ่งเป็นวิธีการรักษาป่าที่ถูกถ่ายทอดมาจาก รุ่นสู่รุ่น สอดคล้องกับงานวิจัยของ (Assawasowan, et al., 2020, pp. 53 - 70) ศึกษาเรื่องภูมิปัญญาวิถีชีวิต ป่าประชนบพิตา จังหวัดนครศรีธรรมราช พบว่า ภูมิปัญญาท้องถิ่นจากบรรพบุรุษในการใช้ประโยชน์จากป่า มีทั้งในวิถีชีวิตของการประกอบอาชีพ วัฒนธรรมความเชื่อ และวิถีของการอนุรักษ์ ทั้งนี้ชุมชนยังขาด การจัดการป่าที่ดีโดยที่ชุมชนไม่มีระบบจับบันทึกประเภท ชนิด และจำนวนของทรัพยากรป่าไม้ใน เขตทำกินของตนเอง ไม่สอดคล้องกับงานวิจัยของ (Boontun and Pothitan, 2024, pp. 22 - 34) ในการศึกษาเรื่อง การพัฒนารูปแบบการจัดการตนเองที่มีต่อความสำเร็จในการจัดการป่าชุมชนอย่างยั่งยืน พบว่า วิธีการ ปฏิบัติที่ดีที่มีต่อความสำเร็จในการจัดการป่าชุมชนอย่างยั่งยืน ชุมชนต้องมีเครื่องมือประเมินตนเองเพื่อ การจัดการป่าชุมชนอย่างยั่งยืน นำมาซึ่งการจัดทำฐานข้อมูล ผู้สร้างรายได้เพื่อเศรษฐกิจชุมชน หลักภูมิสังคม เป็นหลักการพัฒนาที่คำนึงถึงสภาพสังคมวิทยา วัฒนธรรมประเพณีและผู้คนในพื้นที่ (Geosocial) ประยุกต์ใช้กับการเรียนรู้ผ่านวัฒนธรรมการกินของชุมชน ด้วยการใ้เมี่ยงมารับรองผู้มาเยือน แบบวัฒนธรรมล้านนาในอดีตเพื่อรักษาวัฒนธรรมชุมชนสืบไป สอดคล้องกับงานวิจัยของ (Sriwattana, et al., 2017, pp. b) ที่พบว่าเมี่ยงมีกระบวนการเชื่อมโยงภูมิปัญญาของคนล้านนามายาวนานหลายร้อยปีนับแต่ อดีตถึงปัจจุบัน ใบเมี่ยงถูกนำมาใช้ประกอบอาหาร และเป็นเครื่องดื่มใช้ป็นของว่างรับประทานแก้แ้วง ใช้รับแขก หรือประกอบพิธีกรรม และชุมชนสามารถเชื่อมโยงการเรียนรู้วิถีชีวิตและวัฒนธรรมที่แตกต่าง ของคนทำเมี่ยงแก่ผู้มาเยือนได้ โดยนำกระบวนการผลิตเมี่ยงขึ้นตอนใดขึ้นตอนหนึ่งมาสร้างสรรค์เป็น กิจกรรมท่องเที่ยว เช่น การเก็บใบเมี่ยง การมัดเมี่ยง หรือการนั่งเมี่ยง สอดคล้องกับงานวิจัยของ (Harimtepaphip, Nopchalemroj, and Suntornwanawes Shaw, 2023, pp. 64 - 72) ที่ได้วิเคราะห์ วิจัย และวิธานหลักการ ทรงงานฯ ภูมิสังคม ผลการวิจัยทำให้ได้ทราบความต้องการ และทราบทิศทางการพัฒนาของแต่ละพื้นที่ และระหว่างพื้นที่ด้วยกันในจุดร่วมและจุดต่างที่ต้องสอดคล้องกับอัตลักษณ์ของแต่ละภูมิสังคม เป็นการเสริม จุดแข็งสู่ความเป็นเลิศ เพื่อประโยชน์สุขส่วนรวม และในขณะเดียวกันหากชุมชนบนพื้นที่สูงบ้านปางต้นผึ้ง ไม่ใช้วิถีนำการท่องเที่ยวชุมชนก็จะไม่ยั่งยืน และเมื่อมีทุนนิยมเข้ามาในชุมชนจะสร้างความแตกแยก

ในชุมชนได้ สอดคล้องกับงานวิจัยของ (Fongissara, 2016, pp. 15 - 41) ที่ศึกษาเรื่องรูปแบบการสร้างเครือข่ายทางสังคมของการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมแบบโฮมสเตย์กลุ่มชาติพันธุ์อาข่าบ้านสองแควพัฒนาเทศบาลตำบลแม่ยาว จังหวัดเชียงราย ที่พบว่า กลุ่มเครือข่ายทางสังคมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมและโฮมสเตย์กลุ่มชาติพันธุ์อาข่าถูกสร้างขึ้นด้วยการใช้วิถีนำการท่องเที่ยว ทำให้ การท่องเที่ยวในชุมชนเกิดขึ้น แต่หลังจากนั้นชุมชนได้มีการเปลี่ยนวิถีความเชื่อดั้งเดิมของคนอาข่าเพื่อปรับตัวสู่กระแสนิยม ทำให้สภาพความสัมพันธ์ของคนเปลี่ยนแปลงตาม และการท่องเที่ยวของชุมชนซบเซาลง และหลักการทรงงานฯ ที่สามารถนำมาประยุกต์ใช้กับการพัฒนาในทุกมิติได้คือหลักฯ แก่ปัญหาที่จุดเล็ก กิด Macro เริ่ม Micro เป็นการเริ่มต้นแก้ปัญหาที่คนส่วนใหญ่มองข้าม ประยุกต์ใช้ด้านการจัดการ โดยการแก้ไขปัญหาลเฉพาะหน้าของชุมชนก่อน จากผลการศึกษาพบว่า ผู้ที่ได้รับผลประโยชน์ส่วนใหญ่คือเจ้าของที่พักโฮมสเตย์ ดังนั้นชุมชนจำเป็นต้องใส่ใจแก้ปัญหาจากจุดเล็ก ๆ นี้ ให้เกิดการกระจายผลประโยชน์อย่างเป็นธรรม ด้วยการแบ่งการบริการมีอาหารแยกออกจากบ้านที่พักโฮมสเตย์ สอดคล้องกับงานวิจัยของ (Pimapunsi and Wisansing, 2022, pp. 46 - 60) ศึกษาเรื่องรูปแบบการเชื่อมโยงผลประโยชน์จากการท่องเที่ยวโดยชุมชนที่พบว่า การใช้เครื่องมือ “เราได้ - เรากระจาย” สามารถนำมาวางระบบการทำงานการท่องเที่ยวโดยชุมชนได้เป็นอย่างดีเพราะเครื่องมือช่วยชี้ช่องว่างของระบบการทำงาน ทำให้ชุมชนสามารถตรวจวัดผลประโยชน์ที่เกิดขึ้นในพื้นที่ได้

จากผลการศึกษา เมื่อพิจารณาโดยละเอียดแล้วจะเห็นได้ว่าหลักการทรงงานฯ ของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ 9 เป็นหลักปฏิบัติที่อยู่ในงานพัฒนาการท่องเที่ยวในทุกมิติ ทั้งด้านกายภาพ และการจัดการ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในรูปแบบของการท่องเที่ยวโดยชุมชน (CBT) ที่การพัฒนาและการอนุรักษ์ต้องควบคู่ไปด้วยกันจากความร่วมมือของคนในชุมชนเป็นสำคัญ การน้อมนำหลักการทรงงานฯ ไปประยุกต์ใช้ในการพัฒนาการท่องเที่ยวจะช่วยก่อให้เกิดเศรษฐกิจในชุมชน และขยายผลต่อระบบเศรษฐกิจโดยรวมของประเทศชาติ นอกจากนี้หลักการดังกล่าวยังสัมพันธ์แนวทาง “เข้าใจ เข้าถึง และพัฒนา” นำไปสู่การพัฒนาที่ยั่งยืนที่เน้นการมีส่วนร่วมการพัฒนาจากคนในพื้นที่

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะสำหรับการนำผลการวิจัยไปใช้

สามารถประยุกต์ใช้ให้สอดคล้องกับบริบทพื้นที่ของแหล่งท่องเที่ยวโดยการประยุกต์ใช้อาจจะเลือกในบางข้อหลักการทรงงานฯ ที่เหมาะสมโดยทั้งนี้ควรน้อมนำหลักการทรงงานฯ ไปปฏิบัติอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้เกิดการเรียนรู้และความยั่งยืน

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

ควรมีการศึกษากิจกรรมการพัฒนาการท่องเที่ยวที่สอดคล้องกับวิถีชีวิต วัฒนธรรม ประเพณีของชุมชน เพื่อรักษาแหล่งทำกินและดึงดูดนักท่องเที่ยว ศึกษาการนำผลิตผลในชุมชน โดยเฉพาะเมียงพัฒนาเป็นสินค้า

ของฝากของที่ระลึกเพื่อสร้างรายได้เสริมแก่ชุมชน และศึกษาการอนุรักษ์วัฒนธรรมเมืองให้ได้รับความสนใจจากคนรุ่นใหม่เพื่อให้เกิดการอนุรักษ์ป่าเมืองและวิถีชีวิตคนทำเมืองต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- Assawasowan, J. et al. (2020). Local Ecological Knowledge of Pra Forest (*Elateriospermum Tapas*) in Nobphitum District, Nakhon Si Thammarat Province. *Narkbhutparitat Journal Nakhon Si Thammarat Rajabhat University*, 12(2), 53 - 70. (In Thai).
- Boontun, O., & Pothitan, R. (2024). Developing a Self –Management Model for Successful Sustainable Community Forest Management. *Journal of Social Science and Cultural*, 8(6), 22–34. (In Thai).
- Choibamroong, T. (2009). *Roles of Local Government Organizations for Sufficiency Economy – Based Sustainable Tourism Development*. Bangkok: Cabinet and Royal Gazette Publishing Office. (In Thai).
- Fongissara, N. (2016). Social Network Model of Cultural Tourism in Akha Ethnic Group Homestays in Songkhwaepattana Village, Maeyao Municipality, Chiangrai. *Journal of Social Sciences and Humanities*, 7(2), 15 - 41.
- Harimtepathip, Nopchalerroj, & Suntornwanawes Shaw (2023). Geosocial: An Analytic, Appreciative, and Applicative Study. *Journal of Dhammasuksa Research*. 6(2), 64 - 72. (In Thai).
- Jittangwattana, B. (2005). *Tourism Industry*. Bangkok: Press & Design. (In Thai).
- Kalapukdee, P. (2021). Guideline for Sustainable Management of Community Forest Resources in Eastern Region. *Law and Local Society Journal*, 5(1), 1 - 27. (In Thai).
- Office of The Royal Development Projects Board (ORDPB). (n.d.). *Principal of Works H.M. King Bhumibol Adulyadej The Great*. Retrieved. April 10, 2024, from <https://www.rdpb.go.th/th/King/หลักการทรงงาน-c24>. (In Thai).
- Pimapunsri, P. & Wisansing, J. (2022). Community benefitting through tourism (CBTT Dasta model) an integrated approach. *RMUTT Global Business and Economics Review*, 17(1), 46 - 60. (In Thai).
- Putjorn, T. (2011). *Local Wisdom in Natural Resource Management of Mae - Kampong Community, Mae - On District, Chiang Mai Province*. Research Conference. Khon kaen University. 207 - 211. (In Thai).
- Raepet, J. & Boonsayan, R. (2021). Public and Community Cooperation Management of Mae Kampong Village, Mae On District, Chiang Mai Province. *Journal of Roi Kaensarn Academi*, 6(7), 1 - 13. (In Thai).

- Sangchumnong, A. (2018). Challenges of Cultural Heritage Communities to Sustainable Tourism Destination Development. *Journal of Cultural Approach*, 19(36), 82 - 91. (In Thai).
- Silapat, J. (2008). The Project of Planting Forests in the People's Hearts. *Journal of Forest Management*, 2(4), 69 - 73. (In Thai).
- Sriwattana, S., et al. (2017). *Integrated Research of Miang (Camellia Sinensis Var. Assamica) for Local Wisdom Inheritance and Economic Value. (Research Report)*. Retrived March, 23, 2024, from https://hectortarr.arda.or.th/api/uploaded_file/5IIwBCOXRnSNqE08DIDaq. (In Thai).
- Suansri, P. & Yeejorhor, S. (2013). *CBT Standard Handbook*. Chiangmai: Wanida Printing. (In Thai).
- Suansri, P. (2003). *Community Based Tourism Handbook*. Bangkok: Responsible Ecological Social Tour - REST. (In Thai).
- Sutum, P. (2019). Learning Potential Empowerment of Local Communities in Management of Natural Resources in Head Watershed Forest of Nam Rad Forest - Ma Loh Canal, Suratthani Province. *Suratthani Rajabhat Journal*, 6(2), 139 - 172. (In Thai).
- Thongma, W. & Trakansiriwanich, K. (2011). *Sustainable Cultural Tourism Management Through Sufficiency Economy Philosophy of Mae - Ngon Watershed Area, Fang District, Chiangmai Province, Thailand. (Research Report)*. National Research Council of Thailand (NRCT). (In Thai).
- Tungseng, T. (2021). Guidelines for Community Based Tourism Development in the Three Southern Border Provinces Based on Thailand's Criteria for Community Based Tourism. *Journal of Community Development and Life Quality*, 9(2), 26 - 44. (In Thai).
- Uthienwichianpanya, A. & Anantatanachai, P. (2018). Participation in Community Cultural Development Tourism at Nakhonpanom Province. *Journal of Multidisciplinary in Humanities and Social Sciences*, 1(2), 25 - 35. (In Thai).
- Wongrod, V. (2016). The Development Approach for Cultural Tourism Management: A Case Study on Thai Zong Dam Community in Ban Nong Nuen, Nakhon Sawan Province. *Journal of Social Academic*, 9(2), 26 - 44. (In Thai).
